

รัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง CONSTITUTION AND POLITICAL INSTITUTION

รูปแบบรัฐและรัฐบาล ตอนที่ 6

ดร.สืบสวัสดิ์ วุฒิวรดิษฐ์

รูปแบบของรัฐ

- ▶ 1.) รัฐเดี่ยว คือ "รัฐเอกราชที่เป็นอันหนึ่งอันเดียว แบ่งแยกไม่ได้ มีอำนาจ อธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในแผ่นดินสมบูรณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีรัฐบาลเดียวกัน" โดยรัฐแบบนี้จะมีรัฐธรรมนูญที่มอบอำนาจสูงสุดในการออกกฎหมายให้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ส่วนอำนาจด้านบริหารราชการแผ่นดินย่อมเป็น ฝ่ายบริหาร แต่ทั้งสองฝ่ายดังกล่าวแม้จะมีแยกอำนาจกันแต่ก็มีอำนาจถ่วงดุลกัน และกัน ดังปรากฏในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ไทย นอร์เวย์ สวีเดน

2.) รัฐรวม คือ รัฐตั้งแต่ 2 รัฐขึ้นไป ซึ่งได้มารวมกันเข้าเป็นรัฐบาลเดียวกันหรือมีประมุขคนเดียวกัน แต่ละรัฐต่างมีสภาพความเป็นรัฐอยู่เช่นเดิม แต่การใช้อำนาจอธิปไตยย่อมมีน้อยลงบ้างเมื่อเทียบกับรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญของรัฐรวมจะกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างไร แต่อย่างไรก็ตามรัฐรวมนี้มีหลายประเภทย่อยๆ ดังนี้

2.1) รัฐรวมที่มีประมุขคนเดียรร่วมกัน

2.2) รัฐรวมที่มีการใช้อำนาจภายนอกร่วมกันแต่ภายในแยกจากกัน

2.3) สมาพันธรัฐ

2.4) สหพันธรัฐ

2.5) เครือจักรภพ

รัฐบาล

▶ 1.) รัฐบาลที่ปกครองโดยผลการและรัฐบาลตามกฎหมาย

คือ รัฐบาลที่มี รัฐบาลใช้อำนาจปกครองตามอำเภอใจหรือตามใจชอบโดยไม่คำนึงถึงกฎหมายที่มีอยู่ นิยมออกคำสั่ง บังคับไปตามพฤติกรรมของตนและไม่เป็นไปตามสถานการณ์ ไม่มีระเบียบกฎหมายที่ใช้ปฏิบัติยึดถือที่แน่นอน ซึ่งเรียกรัฐบาลประเภทนี้ว่า รัฐบาลปกครองโดยผลการ

ในทางตรงกันข้ามก็ยังมี รัฐบาลอีกประเภทหนึ่ง ที่ใช้อำนาจตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายหรือมีกฎหมายไว้เป็นกฎหมายยึดถือ ปฏิบัติที่แน่นอนเป็นกรณี ๆ ไป และรัฐบาลสามารถออกกฎหมาย มาใช้อำนวยความสะดวกและไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และรัฐบาลก็จะไม่ใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งเรียกรัฐบาลประเภทนี้ ว่า รัฐบาลตามกฎหมาย

▶ 2.) รัฐบาลที่ปกครองโดยตรงและรัฐบาลโดยผู้แทน

คือ รัฐที่มี รัฐบาลใช้อำนาจสูงสุดโดยตรงไม่มอบอำนาจให้ใคร
ใช้อำนาจสูงสุดปกครองแทน ซึ่งเรียกว่า รัฐบาลโดยตรง

ตรงกันข้ามเมื่อบ้านเมืองมีความเจริญเติบโต หลายๆ ด้าน
ประชาชนมีจำนวนมากขึ้นและมีโอกาสที่จะเข้าไปเป็นผู้ใช้อำนาจ
สูงสุดปกครองรัฐได้ก็ย่อมมีสิทธิและเสรีที่จะทำได้เมื่อรัฐ
มีพัฒนาการทางการเมือง แบบประชาธิปไตย ซึ่งเรียกรัฐบาล
ประเภทนี้ว่า รัฐบาลโดยผู้แทน **ซึ่งมี 2 รูปแบบ**

▶ 2.1.) รัฐบาลแบบราชาธิปไตย

▶ 2.2.) รัฐบาลแบบสาธารณรัฐ

อำนาจอธิปไตย

▶ 1.) อำนาจอธิปไตยเป็นของใคร

อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจที่บ่งบอกถึงฐานะของรัฐว่ามีอำนาจสูงสุดอย่างไร ใครเป็นเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดนั้น ย่อมพิจารณาได้ถึงความคิด ความเชื่อของนักปรัชญาการเมืองอย่าง ทอมัส ฮอบส์ จอห์น ล็อก และฌอง ฌากส์ รูสโซ ต่อร์รัฐ ถึงอำนาจอธิปไตยไว้และได้เชื่อมโยงไปถึง ประชาชนที่มีต่อร์รัฐและศาสนาในช่วงเวลานั้นว่าได้มีความยึดโยงความเชื่อเรื่อง อำนาจสูงสุดอยู่ที่ใคร ได้มาอย่างไร และจะใช้ปกครองอย่างไร

ดั่งที่ วิชาญ เครื่องงาม ได้กล่าวถึงใครเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย
ภายใต้ทฤษฎีความคิดที่ว่าความเป็น เจ้าของอำนาจสูงสุดดังนี้

- ▶ 1.) ทฤษฎีว่าด้วยความมีอำนาจสูงสุดของพระเจ้า
- ▶ 2.) ทฤษฎีว่าด้วยความมีอำนาจสูงสุดของพระสันตะปาปา
- ▶ 3.) ทฤษฎีว่าด้วยความมีอำนาจสูงสุดของกษัตริย์
- ▶ 4.) ทฤษฎีว่าด้วยความมีอำนาจสูงสุดของประชาชน
- ▶ 5.) ทฤษฎีว่าด้วยความมีอำนาจสูงสุดของชาติ

▶ 2.) ลักษณะของอำนาจอธิปไตย (Characteristicsof Sovereignty)

ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรัฐที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะหากรัฐใดซึ่งอำนาจอธิปไตย ย่อมนำมาซึ่งความวุ่นวายภายในรัฐและอาจตกเป็นเมืองขึ้นของรัฐที่เข้มแข็งกว่า ดังนั้นการเป็นรัฐเอกราชที่สมบูรณ์ก็คือการที่รัฐมีอำนาจอธิปไตยที่สามารถใช้ได้ สมบูรณ์ทั้งภายในรัฐและภายนอกรัฐได้อย่างอิสระโดยปราศจากการคุกคาม และแทรกแซงจากรัฐอื่น

ลักษณะสำคัญของอำนาจอธิปไตย

- ▶ **1) ความเด็ดขาด** คือ ความสมบูรณ์ของอำนาจอธิปไตยที่มีลักษณะการบังคับใช้เด็ดขาดทั้งภายในและภายนอกรัฐ โดยปราศจากอำนาจอื่นใดขัด หรือแย้ง
- ▶ **2) ใช้ได้ทั่วไป** คือ เป็นอำนาจที่ไม่ถูกนำไปบังคับใช้กับกลุ่มคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นอำนาจที่บังคับใช้กับทุกคนที่อาศัยอยู่ในรัฐนั้น ๆ อย่างเท่าเทียม และเสมอภาค
- ▶ **3) ความถาวร** คือ เป็นอำนาจที่อยู่กับรัฐ ถึงแม้รัฐจะล่มสลาย แต่อำนาจอธิปไตยจะดำรงอยู่กับประชาชนและชาติตลอดไป
- ▶ **4) แบ่งแยกมิได้** คือ เป็นอำนาจหนึ่งเดียวที่ถูกนำไปบังคับใช้ใน ประเทศ และนอกประเทศ โดยจะมีการแบ่งแยกอำนาจไม่ได้